

הוא בסוד החכמה? אמר לו, משום שהוא דבר שבא בגימ'ל דל"ת בלי פרוה, וזהו סוד החכמה. דבר שבא בשלמות בסוד האותיות כף הוא כשהם בחכמה, אבל דל"ת בלי גימ'ל אינו שלמות, וכן גימ'ל בלי דל"ת, שהרי זה בנה נקשרו בלי פרוה, ומי שמפרידם, גורם לעצמו מות, וסוד זה הוא חטאו של אדם.

משום כף הוא דבר של סוד חכמה. ואף על גב שיש יו"ד לפעמים בין גימ'ל לדל"ת, אין פרוה, והכל קשר אחד. ועל זה דבר זה כף הוא ודאי, ואגידה לכם - סוד החכמה, שרצה לגלות את סוף כל מעשיהם של ישראל.

ואם תאמר שלא גלה מה שרצה לגלות, אם כף אז למה כתוב בתורה דבר של יעקב השלם, ואחר כך נפגם, ולא השתלם הדבר? אלא ודאי שהשתלם, כל מה שצריך לגלות גלה והסתיר, אמר דבר וגלה בחוץ והסתיר לפניו. ודבר תורה לא נפגם לעולמים.

והכלל הוא נסתר בתורה, משום שהתורה היא שלמות הכל, שלמות של מעלה ולמטה, ואין אות או דבר בתורה פגום, ויעקב, כל מה שהצטרף לו אמר, אמר, אבל גלה והסתיר, ולא פגם מפל מה שרצה אפלו אות אחת.

רבי יהודה ורבי יוסי היו יושבים יום אחד על פתח לוד. אמר רבי יוסי לרבי יהודה, זה שראינו שיעקב ברח את בניו, ראינו ממה שכתוב ויברך אותם, אבל איפה הברכה שלהם? אמר לו, כל הברכות הם שברך אותם, כמו יהודה אתה יודוך אחיך, דן ודין

איהי, אמאי במלה דא (בבלהו) איהו רזא דחכמתא. אמר ליה, בגין דאיהו מלה דאתיא בגימ'ל דל"ת בלא פירוודא, והאי איהו רזא דחכמתא. מלה דאתיא בשלימו ברזא דאתוון, הכי הוא, פד אינון בחכמתא. אבל דל"ת בלא גימ'ל, לאו הוא שלימו, וכן גימ'ל בלא דל"ת. דהא דא בדא אתקשרו בלא פירוודא, ומאן דאפריש לון, גרים לגרמיה מותא, ורזא דא חוכא דאדם.

בגין כף, הוא מלה דרזא דחכמתא, ואף על גב דאית יו"ד לזמנין בין גימ'ל לדל"ת, לאו הוי פירוודא, וכלא קשורא חדא, ועל דא מלה דא, הכי הוא ודאי. ואגידה לכם, רזא דחכמתא, בעא לגלאה סופא דכל עובדיהון דישראל.

ואי תימא, דלא גלי מאי דבעא לגלאה, אי הכי, אמאי כתיב באורייתא מלה דיעקב שלימא, ואתפגים לבתר, ולא אשתלים מלה. אלא ודאי אשתלים, כל מה דאצטרף לגלאה גלי וסתים, אמר מלה וגלי לבר וסתים לגו. ומלה דאורייתא לא אתפגים לעלמין.

וכלא הוא סתים ביה באורייתא, בגין דאורייתא הוא שלימו דכלא, שלימו דלעילא ותתא, ולא אית מלה או את באורייתא פגימו. ויעקב כל מה דאצטרף ליה למימר אמר, אבל גלי וסתים, ולא פגים מפל מה דבעא אפילו אות אחת.

רבי יהודה ורבי יוסי הוו יתבי יומא חד אפתחא דלוד. אמר רבי יוסי לרבי יהודה, הא דחמינן דיעקב בריך לבנוי, חמינן ממה דכתיב, ויברך אותם, אבל אן ברכתא דלהון. אמר ליה, פלא ברקאן אינון